

gasättas. Och i ty fall återstår blott att hänvisa motionen till ett tillfälligt Utskott.

På grund af allt detta anser jag motionen i nu afgifna Memorial hade bort hänskjutas, *icke* till *Lag-Utskottet*, utan till ett *tillfälligt Utskott*, till hvilken slutföljd giltiga skäl äfven uti sjelfva Memorialet icke saknas.»

N:o 2.

Ank. till Riksd. Kansli den 24 Febr. 1880, kl. 2 e. m.

Konstitutions-Utskottets Memorial, i anledning af meningsskiljaktighet emellan Kamrarne, till hvilket Utskott en motion om tillägg till 35 § i gällande Förordning om fattigvården bör hänvisas.

Sedan Första Kammaren till Lag-Utskottets handläggning hänvisat en inom Kammaren af Herr Andreas Andersson väckt motion, N:o 3, rörande tillägg till 35 § i Kongl. Förordningen den 9 Juni 1871 angående fattigvården, men Lag-Utskottet, på sätt af dess Utlåtande N:o 1 inhemtas, till Kammaren återlemnade motionen, under förklaring, att den deri väckta frågan icke syntes falla inom omfånget för Lag-Utskottets i grundlagarne utstakade verksamhet, så har, enligt Konstitutions-Utskottet tillhandakomna protokollsutdrag af den 7 och 11 innevarande Februari, Första Kammaren, med frånträdande af sitt förra beslut, hänvisat ifrågavarande motion till behandling af Tillfälligt Utskott, hvaremot Andra Kammaren efter öfverläggning förklarat sig anse densamma vara af beskaffenhet att böra af Lag-Utskottet handläggas; och åligger det, i följd af

den uppkomna meningsskiljaktigheten emellan Kamrarne, jemlikt 38 § 3 mom. Riksdagsordningen Konstitutions-Utskottet att besluta, till hvilket Utskott den väckta frågan bör hänvisas.

Motionären har föreslagit, att Riksdagen ville för sin del besluta ett lagstadgande af innehåll, att »fader till oäkta barn, som, genom domstols utslag, blifvit ålagd att detsamma försörja, men detta underlåter, skall, då kommunens fattigvård nödgas bidraga till barnets underhåll, såsom 35 § i Kongl. fattigvårdsstadgan bestämmer, behandlas lika med fader till äkta barn, hvilket underhåll af fattigvården bestrides.»

Till stöd för sin åtgärd att visa frågan ifrån sig har Lag-Utskottet i sitt ofvanberörda utlåtande anfört, att motionen, som icke kunde anses innefatta förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af allmän civillag, syntes afse att i förordningen om fattigvården införa ett stadgande, hvilket icke torde kunna betraktas såsom utgörande tillägg till de bestämmelser, som i samma förordning vore af kommunallags natur.

Att det ifrågasatta stadgandet icke är att anse såsom varande af kommunallags natur, lärer icke af någon förnekas. Deremot synes det icke vara lika obestriddigt att frågan faller jemväl utom den allmänna civillagstiftningens område. Det vill fast hellre synas som om en närmare granskning af hvad det föreslagna stadgandet innebär skulle leda till en motsatt uppfattning.

Tillser man nemligen, huru — för att begagna motionärens eget uttryck — en »fader behandlas», när han låter sina minderåriga barn eller sin hustru falla fattigvården till last, så möter i 35 § 1 mom. af fattigvårdsförordningen den allmänna bestämmelse, att fattigvårdsstyrelse eger husbonderätt öfver den, hvars minderåriga barn enligt 1 § i samma förordning åtnjuter full försörjning, som ej är tillfällig. Denna husbonderätt gäller, så länge fattigvården fortfar. »Om», heter det vidare i §:s 2 mom., »någon genom lättja eller liknöjdhet ådrager sitt minderåriga barn eller sin hustru sådan nöd, att fattigvård måste enligt 1 § någon af dem lemnas, skall han, äfven om fattigvården är tillfällig, stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde, till dess den kostnad, fattigvårds-samhället tillskyndats, blifvit godtgjord.

Redan af dessa bestämmelser torde tydligt nog framgå, att fattigvårdsstyrelsens husbonderätt i det fall, hvarom här är fråga, utgör, så att säga, ett vederlag, ett slags ersättning för de utgifter, samhället måste vidkännas till följd af en familjefaders bristande vilja eller förmåga att underhålla de sina. Den, hvars hustru eller minderåriga barn kommit i åtnjutande af fattigunderstöd, åsamkar sig härigenom en skuld

till fattigvårdssamhället, och det medel, hvarigenom han nödgas att, om och i den mån möjligt är, godtgöra samhället, är just den husbonderätt detta öfver honom förvärfvar.

Husbondeväldet innebär nemligen icke allenast en begränsning af försörjningshjonets eller den försumlige familjefadrens fria sjelfbestämningrätt, utan det innefattar tillika en rätt för fattigvårdsstyrelsen att förfoga öfver dessa personers arbetskraft. Men då detta betyder, att fattigvårdsstyrelsen eger tillhålla den, som står under dess husbondevälde, att för kommunens räkning verkställa arbeten och tillgodogöra kommunen hans arbetsprodukt, så inses lätt att husbonderätten är eller åtminstone kan vara något, som låter sig i penningevärde uppskattas. Och att nämnda arbetsprodukt verkligen, såsom ofvan antydts, är att anse såsom ett vederlag, en afbetalning å skulden till kommunen, derom innehåller fattigvårdsförordningen sjelf det ojäfaktigaste vittnesbörd, då det i dess 36 § mom. 3 heter: »Arbetsförtjenst, som tillkommer någon den tid han står under fattigvårdsstyrelses husbondevälde, må, antingen styrelsen begagnar hans arbetskraft eller tillåter honom sjelf deröfver förfoga, användas ej allenast till godtgörelse, hvarom i 1 mom. förmäles, utan ock till ersättning för fattigvård, hvilken enligt 1 § lemnats hans minderåriga barn eller hans hustru, äfvensom till gäldande af hvad han enligt 43 § mom. 2 kan kännas skyldig att utgifva för betlande barns hemsändande.»

Det bör icke heller förbises, att fattigvårdsstyrelses husbondevälde, det vill säga dess rätt till förfogande öfver en persons arbetskraft, kan, likasom hvarje förmögenhetsrätt, på annan öfverlätas och klart är, att vid dylik öfverlåtelse fattigvårdsstyrelse kan och väl i allmänhet icke lär försumma att betinga sig ersättning för den arbetskraft, hon till annans begagnande upplåter.

Af hvad nu anförts torde visa sig, att förhållandena emellan fattigvårdsstyrelse och den, som står under dess husbondevälde, om de än icke kunna sägas vara af oblandadt civilrättslig natur, dock både till sin uppkomst och sin verkan erbjuda så väsentliga likhetspunkter med vanliga, civila rättsförhållanden, att stadgandena om dylik styrelses husbonderätt begreppsensligt synes vara att närmast hänföra till civillagstiftningens område.

Vid sådant förhållande och då det skäligen icke lär kunna bestridas, att det är en lagbestämmelses egen inre natur och ej dess plats i den ena eller andra förordningen, hvarpå den afgörande vigten bör fästas vid pröfningen af frågan till hvilket Utskotts handläggning samma lagbestämmelse rätteligen skall hänvisas, så anser sig Utskottet, jemväl med hänsyn dertill, att förordningen om fattigvården vid sin tillkomst

af Kongl. Maj:t hänsköts till Riksdagens pröfning och då underkastades förberedande behandling af Lag-Utskottet, ega fullgiltiga skäl för sitt beslut,

att Herr Anderssons motion skall af Lag-Utskottet behandlas,

hvilket Utskottet får för Riksdagen tillkännagifva.

Stockholm den 23 Februari 1880.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.

Reservationer:

af Herrar *Hallenborg, Burenstam, de Maré, von Ehrenheim* och *Robson*: »Då enligt vår uppfattning af lydelsen i 42 § Riksdagsordningen den ifrågavarande motionen icke bort till Lag-Utskottet utan till tillfälligt Utskott hänvisas, hafva vi icke kunnat biträda Utskottets beslut»;

af Herr *Afzelius*: »Mot Konstitutions-Utskottets beslut, att Herr *Andreas Anderssons* motion »om tillägg till § 35 i gällande förordning angående fattigvården», skall af Lag-Utskottet behandlas, får jag härmed anmäla min reservation och, under återopande af den närmare utredning af förevarande tvistefråga mellan Kamrarne, som min reservation mot Konstitutions-Utskottets beslut rörande behandlingen af herr *H. Johnsons* motion innehåller, här inskränka mig till den allmänna anmärkning, att, då ifrågavarande motion, såsom ock Lag-Utskottet sjelf rätteligen erinrat, icke ens synes beröra något till Lag-Utskottets behandling af grundlagen anvisadt »ämne», än mindre innehåller något »förslag» till lag

i sådant ämne, utan fast heldre är att betrakta endast såsom en väckt »fråga» om att i fattigvårdsförordningen införa ett stadgande, hvilket icke lär kunna anses såsom tillägg till någon af de bestämmelser i samma förordning, som äro af kommunallags natur, synes mig denna motion icke ligga inom omfånget för Lag-Utskottets i grundlagen utstakade verksamhet; och har jag således, för min del, icke kunnat finna något i grundlagens ordalydelse grundadt skäl för dess öfverlemnande till Lag-Utskottets behandling — det stöd för en sådan åtgärd, som Konstitutions-Utskottet sökt bereda sig genom en något långdragen deduktion, synes mig icke heller vara synnerligen hållbart — utan måste jag därför anse, att Herr *A. Anderssons* berörda motion, såsom afhandlande ett »ämne, som icke tillhör ständigt Utskotts behandling», hade bort af Konstitutions-Utskottet till behandling af »tillfälligt» Utskott hänvisas»;

samt af Herrar *Hammarhjelm* och *von Möller*.